

УДК 657.221:542

Шкабура М.О.

Луцький національний технічний університет

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено поняття системного підходу до облікової політики підприємства. Розкрито роль облікової політики у системі бухгалтерського обліку підприємства.

Ключові слова: облікова політика, система, системний підхід, система бухгалтерського обліку.

Shkabura M.

IMPROVEMENT METHOD OF ACCOUNTING EMPLOYEE BENEFITS IN BUDGET INSTITUTIONS

The notion of a systematic approach to the accounting policies of the enterprise. The role of accounting policies in the accounting system of the enterprise.

Key words: accounting policies, system, system approach, the system of accounting.

Шкабура М.А.

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Определено понятие системного подхода к учетной политике предприятия. Раскрыта роль учетной политики в системе бухгалтерского учета предприятия.

Ключевые слова: учетная политика, система, системный подход, система бухгалтерского учета.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасній науці з поняттям «системний підхід» асоціюється глибинне вивчення явища в усіх його аспектах. Системний підхід – це напрямок у методології дослідження. Він базується на вивченні об'єктів як складних систем, які складаються з окремих елементів із численними внутрішніми й зовнішніми зв'язками. Системний похід дозволяє глибше вивчити об'єкт, одержати більш повне уявлення про нього, виявити причинно-наслідкові зв'язки між окремими частинами цього об'єкта [1, с. 34].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання системного підходу як методології та питання

системи бухгалтерського обліку досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, серед них: Бутинець Ф.Ф., Гаврилюк В.М., Житний П.С., Жук В.М., Івахненко С.В., Михайлов М.Г., Мосін В.М., Пушкар М.С., Савицька Г.В., Сопко В.В., Щирба М.Т. та інші.

Мосін В.М. зауважує, що системний підхід являє собою логічний спосіб мислення, відповідно до якого процес вироблення й обґрунтування будь-якого рішення відштовхується від визначення загальної мети системи й підпорядкування досягненню цієї мети діяльності всіх підсистем, включаючи плани розвитку й всі інші параметри цієї діяльності. При цьому дана система розглядається як частина більшої системи, а загальна мета її розвитку погоджується із цілями розвитку цієї великої системи [2, с. 11].

Цілі статті: визначити поняття системного підходу до облікової політики підприємства; розкрити роль облікової політики у системі бухгалтерського обліку підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основною метою облікової політики є забезпечення створення інформаційної системи підприємства з врахуванням вимог законодавчих актів і нормативних документів про фінансово-майновий стан підприємства та результати його діяльності, які необхідні як для внутрішніх так і зовнішніх користувачів для прийняття ними обґрунтованих управлінських рішень. [3, с. 31–32]

На рис. 1 представлено елементи (підсистеми) облікової політики, які виділяє Гаврилюк В.М., Жук В.М. та Михайлов М.Г. [4, с. 28].

Меті облікової політики підпорядковані всі підсистеми облікової політики, які мають свої завдання.

Серед завдань елементів облікової політики Пушкар М.С. визначає [3, с. 32]:

- забезпечення дотримання загальноприйнятих принципів обліку та вимог формування раціональної системи інформаційної бази для менеджерів різних рівнів управління;
- підготовка бази даних для адекватного відображення повної, достовірної та неупередженої інформації про результати діяльності підприємства в інтересах зацікавлених осіб;
- усунення протиріч, що містяться у законодавчих актах та нормативних документах під час ведення фінансового обліку на підприємстві;
- дотримання єдності методик ведення обліку на підприємстві в цілому і його структурних підрозділах;
- створення єдиної методологічної основи обліку для цілей

фінансового, управлінського та податкового обліку;

- підвищення ефективності діяльності підприємства через систему встановлених облікових процедур;
- усунення інформаційного розриву між бухгалтерією підприємства і користувачами облікових і звітних даних;
- узгодження даних обліку та показників фінансової звітності для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

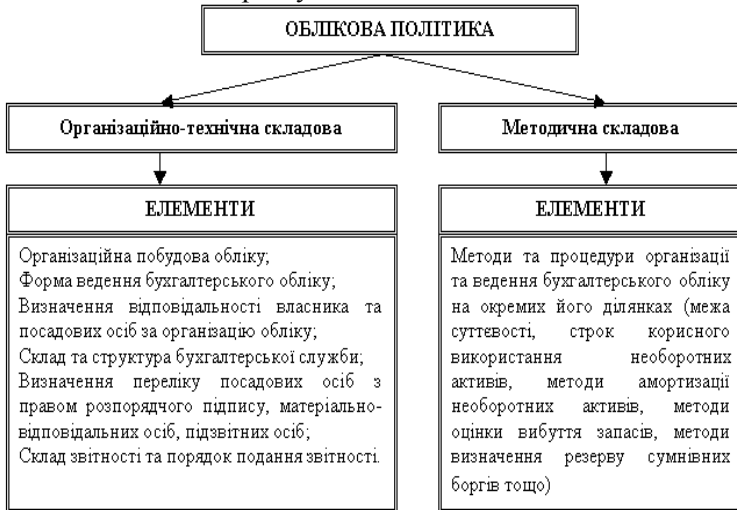

Рис. 1. Елементи облікової політики

Облікова політика разом з усіма її підсистемами є складовою системи бухгалтерського обліку. Взагалі, система – це сукупність взаємопов’язаних та взаємодіючих елементів, кожен з яких робить свій внесок до характеристики цілого [5, с. 74].

А система бухгалтерського обліку (рос: система бухгалтерского учета, англ.: accounting system) – сукупність елементів методу обліку, які пов’язані між собою та об’єднані в єдине ціле і надають інформацію про стан та рух активів, пасивів та зобов’язань підприємства, про характер і результати господарювання в єдиному грошовому вимірнику [6, с. 166].

Бухгалтерський облік в даний час – це система безперервного, суцільного і взаємопов’язаного спостереження за створенням суцільного продукту і пов’язаними з ним процесами обміну, розподілу та перерозподілу, за наявністю і рухом майна господарств та відображення цих процесів у грошовому виразі з метою одержання інформації, потрібної для управління діяльністю господарства будь-якого масштабу та рівня. Нині бухгалтерський облік став складовою частиною управлінської

системи світової економіки [7, с. 21].

Це свідчить про виняткову важливість обліку у складі господарського управління. Бухгалтерський облік підпорядковується кінцевій меті управління, що ще раз підкреслює його системність.

Як зазначає Житний П.Є., системний підхід щодо формування облікової політики первісно визначає необхідність підпорядкування її загальним інтересам управління підприємством і водночас зберігання своєї єдності. Облікова політика має створювати умови для ефективного управлінського процесу, а отже і для позитивного підсумку результатів взаємодії внутрішніх чинників системи та чинників зовнішнього середовища [8, с. 64].

Зовнішні та внутрішні чинники середовища облікової політики зумовлюють її динамізм. Здатність до адаптації свідчить про мобільність системи. Взагалі бухгалтерський облік можна вважати інформаційною системою, яка розвивається відповідно до вимог суспільства.

Облікова політика є підсистемою бухгалтерської інформаційної системи. В.В. Сопко зауважує: «Немає в обліку поняття «інформаційна система». А є бухгалтерська інформація. Немає поняття «інформаційна система в обліку і аудиті». А є бухгалтерська інформаційна система» [9, с. 163].

Системне вивчення облікової політики нерозривне з дослідженням виробничої системи, в якій вона діє. Якщо система в якій функціонує облікова політика, є об'єктом державного регулювання, то й облікова політика зазнає своєрідного регулювання, оскільки останнє поширюється і на правила облікової політики. Зміну правил можуть спричинити будь-які, навіть випадкові, події в зовнішньому середовищі. Підприємство має право самостійно вибрати напрями облікової політики з урахуванням мети діяльності, але тільки в межах регулювання. У цьому разі методичні облікові проблеми здебільшого пов'язуються з кількома факторами: внутрішній зміст облікової політики; проблеми раціональності інформаційних потоків; облікова політика підприємства – зовнішнє середовище; загальні методи нормативного регулювання обліку операцій.

Бухгалтерський облік в цілому, та облікова політика зокрема є керованими системами. Їх регуляція здійснюється управліннями підприємства на їх професійне судження з максимальним врахуванням динамічних факторів, що впливають на облікову політику.

В основу будь-якого регулювання здебільшого покладається діалектика співвідношення суб'єктивного та об'єктивного. Зростання ролі суб'єктивного фактора проходить через такі етапи: надходження інформації; суб'єктивізація та контролювання інформації підприємством.

Надалі здійснюється власне обліковий процес через механізм дії всіх елементів методу бухгалтерського обліку, тобто поширення функцій елементів на всі підсистеми бухгалтерського обліку – фінансову, управлінську та податкову. Взагалі суб'єктивне пристосування до факторів зовнішнього середовища не є ефективним, лише системний підхід дозволяє реалізувати функції облікової політики.

Висновки. Таким чином, системний підхід до облікової політики передбачає формування облікової політики для цілей управління господарськими процесами, а також розробкою стратегії розвитку тієї виробничої системи, в якій вона діє. При цьому особливого значення надається здатності облікової політики пристосовуватись до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В.Савицкая. – 4-е изд., перераб. и доп. – Минск: Новое знание, 2000. – 688 с.
2. Основы экономического и социального прогнозирования: Учебн. для вузов по спец. «Планирование народного хозяйства» / Д.М.Крук, В.С.Лукин, В.Н.Мосин [и др.]; под ред. В.Н.Мосина, Д.М.Крука. – М.: Высш. шк., 1985. – 200 с.
3. Пушкар М. С., Щирба М. Т. Теорія і практика формування облікової політики: Монографія / М.С.Пушкар, М.Т.Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2009. – 260 с.
4. Облікова політика підприємства: Навч. посібник. / За ред. Гаврилока В.М., Жука В.М., Михайлова М.Г. – К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. – 326 с.
5. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.В.Івахненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 349с.
6. Бухгалтерський словник / [Ф.Ф.Бутинець, Н.Г.Виговська, С.В.Івахненко та ін.]; за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир: Рута, 2001. – 224 с.
7. Бухгалтерський фінансовий та внутрішньогосподарський облік в галузях системи переробної промисловості АПК (на основі національних стандартів) / [В.В.Сопко, Ю.Я.Лузан, І.М.Рішняк та ін.]. – К.: Фенікс, 2001. – 464 с.
8. Житний П. Системний аспект облікової політики / П.Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 1. – С. 62–65.
9. Стенограма Всеукраїнської наукової конференції «Фінансовий контроль в Україні: напрями трансформації». – Тернопіль, Інститут економіки і підприємництва. – 22–24 квітня // Галицький економічний вісник. – 2007. – № 3. – С. 159–189.